

1. Vaszary János műtermében

VASZARY JÁNOS (1867-1939)

Versailles, 1925

Olaj, papírolemez | Oil on paperboard, 48,5x67,5 cm
Jelezve balra fent | Signed above left: Vaszary J.

Kezdő ár | Starting price: 8 000 000 Ft / 24 242 EUR
Becsérték: 15 000 000 – 20 000 000 Ft
Estimated value: 45 455 – 60 606 EUR

Vaszary J.

PROVENIENCIA | PROVENANCE:

- korábban a Kovács Gábor gyűjteményben
- Dr. Rajna József és Rajna Mária gyűjteményében

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

- KUT 3. Nagy Kiállítás. Ernst Múzeum, 1926
- Nezeitliche Ungarische Ausstellung. Morishalle, Nürnberg, 1929. 389. tétel
- Szépművészeti Kiállítások Magyar Mesterek Műveiből. Vándorkiállítás-sorozat (Győr, Sopron, Nagykanizsa), 1931
- A Kovács Gábor Gyűjtemény – Válogatás a magyar festészet remekeiből. REÖK Palota, Szeged, 2008. július 25. – szeptember 20.
- Csontvárytól Kondorig – Modernista festészet a Kovács Gábor Gyűjteményben. Városi Művészeti Múzeum, Győr, 2011. április 13. – augusztus 7.
- A magyar festészet modernista törekvései a 20. század első felében – Válogatás a Kovács Gábor Gyűjteményből. Bolgár Szépművészetek Nemzeti Múzeuma, Szófia, 2012. október 11. – december 2.
- A Kovács Gábor Gyűjtemény Munkácsytól Tóth Menyhértig. Tornyai János Múzeum és Közművelődési Központ, Hódmezővásárhely, 2016. május 22. – július 31.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:

- Vaszary János (1867-1939) gyűjteményes kiállítása, Magyar Nemzeti Galéria, 2007. október 18. – 2008. február 10. katalógus 136. 245. kék
- Vaszary János magángyűjteményekben. Virág Judit Galéria, Budapest, 2015. március 27. – április 25. katalógus: szám nélkül
- Párizs-Budapest 1890-1960. Virág Judit Galéria, Budapest, 2017. október 27. – november 26. 312.
- Dr. Rajna József és Rajna Mária gyűjteménye. Virág Judit Galéria, Budapest, 2018. szeptember 5 – 23. 86.

Vaszary János művészetében jelentős változást hozott 1925-ös párizsi útja. A fekete alap helyett fehérre kezdett festeni. László Gyula visszaemlékezése szerint „*a festőkés helyett, és vastag festéktömegek helyett széles ecsettel fest és vékonyan, szinte vízfestés-szerűen viszi fel a vászonra a terpentinnel oldott olajfestéket.*” Persze a változás jelei már korábban felfedezhetők, mégis az 1925-ös út egy új stílus kialakításának ígéretét hozta, melynek kiteljesítése az elkövetkezendő éveken át lényegében Vaszary haláláig tartott.

A *Versailles* (1925) című festmény már az új program jegyében készült, és azoknak a ritka képeknek a sorába tartozik, melyek elsőként tudósítanak a művész festészetében megjelenő újításokról.

Egy tavaszi napon Versailles parkjában kényelmesen sétáló társaságot láthatunk. A szokványos jelenetben mégis van valami különös, ami kiemeli a képet a hétköznapiaságból. Szerencsére rendelkezésünkre áll a festmény alapjául szolgáló tusrajz-vázlat (MNG Grafikai Osztály), mely a kulcsot adhatja a helyes értelmezéshez.

2. Vaszary János: Versailles (vázlat), 1925
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

A rajz minden valószínűséggel a helyszínen született, datálása szerint 1925. IV.23-án. Pillanatszerű rögzítése a látványnak, pontosan abból a nézetből, ahonnan a festmény is készült. A részletek többnyire megegyeznek a festményével, szembetűnő különbséget az utóbbi javára az épület nagyobb távlatba történő helyezése, illetve az alakok feltűnése jelenti. A tágabb perspektíva alkalmazása lehetőséget adott a festmény alaphangját meghatározó élénkzöld kiterjesztésére, ennek következtében azonban a kompozíció egyensúlya megbillent, az előtér üressé vált. Megoldásként a zöld ellenpontjául, kompozíciós elemként a művész figurákat festett a képre. Vaszary vázlatkönyvében fennmaradt rajzok szerint, ugyanezen a napon, tehát április 23-án különböző zsáner jeleneteket, mint például babakocsi körül ülő beszélgető nőket is rögzített, sőt ugyanitt hosszas megjegyzéseket is közölt a párizsi nők divatos viseleteiről. (MNG-Adattár, 6250-1954). Képünk sétálói furcsa kettősséggel rendelkeznek, létük egyszer-

re valós és fiktív, hiszen a kor szerinti divatnak megfelelően öltözött előkelő urak és hölgyek megjelenítését elsősorban a forma hívta elő, tartalmilag lényegében nincs kapcsolódásuk a képhez. Ornamentiként utólag, kollázs szerűen szinte „ráragasztva” kerültek rá a festményre. Ezt a feltételezést erősíti, és a mester alkotói módszerére világít rá az alábbi két történet: Révész István, Vaszary János jó barátja, mecénása, lényegében művészi hagyatékának örököse, a következőképpen számolt be *Az assisi Szent Ferenc templom* (1934) című kép keletkezéséről: „Vaszary színnel felvázolta a képet, s azután színes ecsettel odafestette a mérges-kék eget, a többi színt ahhoz igyekezett hangolni. De napról napra halasztódott a kép befejezése, mert akárhogyan is fokozta a meleg okkereket az épületeken, ezek nem bírták úgy egyensúlyozni az ég kékjét. Egyszer csak telefonál Révész Istvánnak, hogy a kép készen van, átvehető. Ekkor látta a megrendelő, hogy az előtérbe illesztett piros taláros pap égő színe adta meg végül is a kép egyensúlyát. Előzőleg ez nem volt ott.”

Egy másik történet szerint egyik tanítványának, aki éppen egy tájképet festett, a következőket mondta a mester: „[...] a tájkép felborul, ide még egy fa kellene az ellensúlyozásra. *Vajsada* (ti. a tanítvány) rámutatott a tájra, hogy ott nincs fa. *De van a háta mögött, mondta Vaszary, azt fesse oda.*” (László Gyula)

Egy Versailles-ban eltöltött nap élménye számos képi variációt eredményezett. (Révész-gyűjtemény, Eisenberger Jenő gyűjteménye). Az utólagos ráfestést bizonyítja az egyik olajvázlat, ahol a művész a „túl sok” méregzöld egyensúlyozására sétáló alakok kontúrjait festette rá, melyeket végül nem töltött ki színnel, talán abból az indítatásból, hogy az üres-teli színfelületek játékát kihasználja. Szellemes megoldást mutat képünknel a két hármast csoport létrehozása, az egyik oldalon egy férfi kísér két nőt, mégis ruhájuk színe, illetve viselkedésük alapján egy társasághoz tartozónak vélhetjük őket. (A fekete és a rózsaszín egymásnak felelget.)

A festmény létrejöttének folyamata tehát a közvetkező: a szabadban rögzített mesteri vázlat a látványt másolja. Az ebből kiinduló festmény azonban már a festészet absztrakt törvényei által meghatározott mű, ahol a valóság csak az élmény közvetítésére szolgál. Petrovics Elekhez írott levelében Vaszary így nyilatkozik a természet utáni festésről: „Egyáltalán, mint soha, most se tudtam a természetet képnek tekinteni, ahogy megjelent, hanem átalakítottam.” (MNG Adattár, 2193/1928)

Vaszary feljegyzéseiből kitér, hogy párizsi tartózkodása alatt rengeteg képszalont látogatott meg, ahol inspirációkat szerezhetett festészete számára. Észrevételeit hol skicc, hol írás formájában rögzítette. A tájképfestéssel kapcsolatosan a vékony rétegben, lapos, széles ecsetvonásokkal történő módszert említette, illetve a folthatást emelte ki. Képünk a friss élmények, benyomások hatása alatt készült el. Az áttetsző-

séget hangsúlyozta az alap kihagyásával, így a ki-látszó rusztikus felület a kép alkotóelemévé vált. A művész a Salon des Indépendants termeit járva a következőket állapította meg: „Amint tovább haladunk, lépésről lépésre nő biztonsági érzetünk; ezt a posztimpresszionistáknak köszönhetjük. A ki-állításra nézve döntő jelentőségű, hogy az a piktúra van legerőteljesebben képviselve, mely a látható világon épül fel, tehát az optika és a dekoratív mű-vészet eszközeivel hat.” (Párizsi napok, 1925)

A kortársak közül ekkor az École de Paris poszt-impresszionista képviselői többek között Matisse, Van Dongen és Dufy jelentették számára az értéket. Vaszary Párizsban sorra látogatta a divatos műkereskedőket, volt többek között Cheronnál, Rosenbergnél, Bernheimnél. A magabiztosság, lelkesültség jellemezte ebben az időben. Anyagi helyzetének javulása lehetővé tette hosszabb külföldi tartózkodásait is, a magányújtók és

kereskedők szívesen vásároltak tőle. Művészi tekintélye itthon is megnőtt, a KUT legbefolyá-sosabb tagjaként vett részt az 1926-os harma-dik tavaszi nagy bemutaton. Ezen a csoportki-állításán egyértelműen festészete játszott a főszerepet, művei egy egész termet betöltöttek, sőt elszórtan a többi teremben is kiállított gra-fikákat. Az utolsó év (1925 tavaszától) művészi termését mutatta itt be. A Versailles téma több variációja mellett többek között a *Café de la Paix* teraszán, a *Mistinguette* című munkákat láthatta a közönség, melyek szintén párizsi életének eredményei. Ha képzeletben körberaknánk festményünket ezekkel a könnyed, a mondén világ inspirálta művekkel, egy közös vonás a műfaji különbözőség ellenére rögtön kitér: ekkor készült képeit a megszerzett szakmai tudás magabiztos alkalmazása, a korlátozás nélküli alkotói szabadság és a leleményes in-venció páratlan egysége jellemzi.

KOPÓCSY ANNA

3. Vaszary János: Versailles, 1925
magántulajdon

